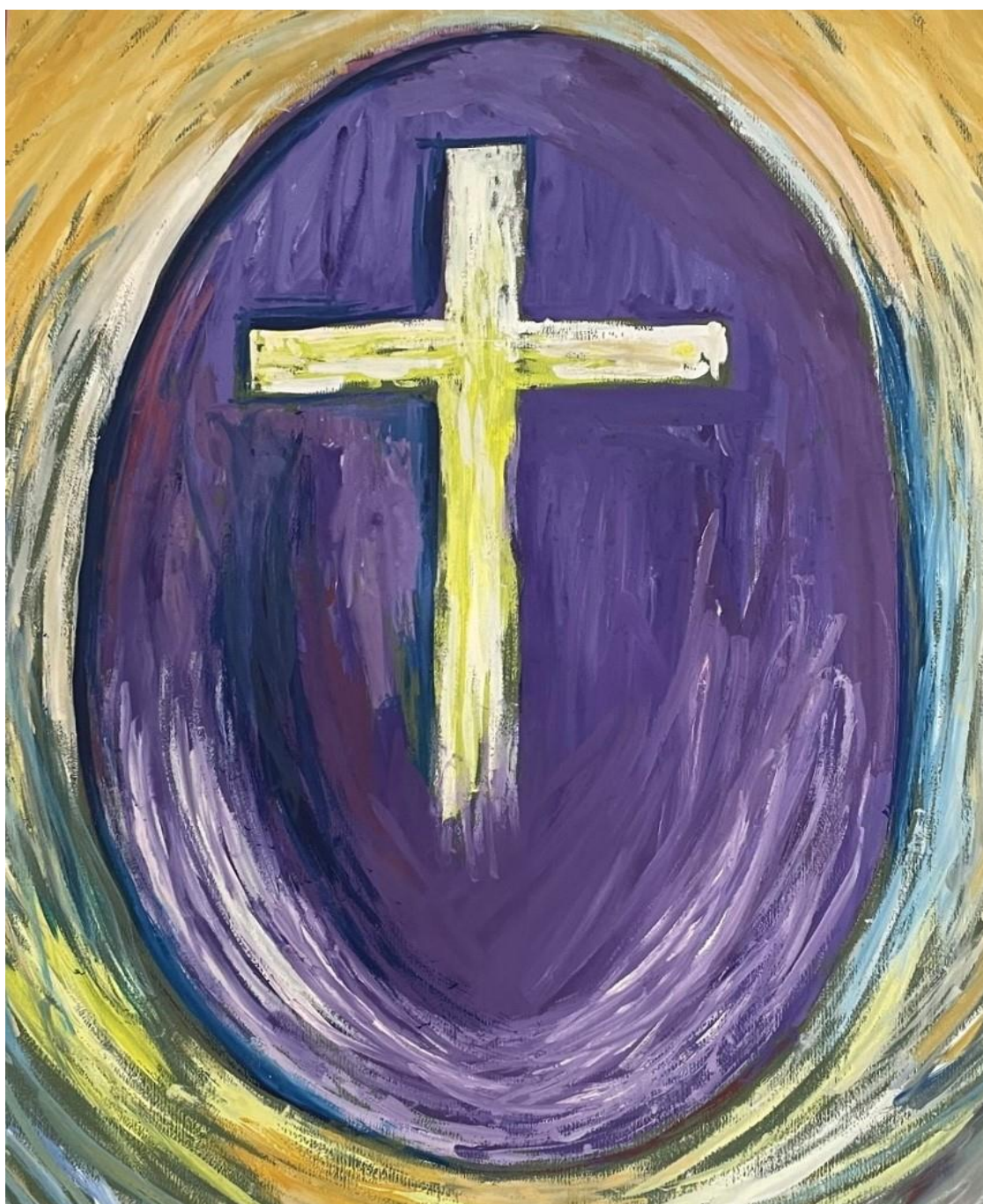

Križni put hrvatske povijesti

Zagreb, (IKA) – “Križni put hrvatske povijesti. Četrnaest postaja za četrnaest stoljeća kršćanstva”, čiji je autor dr. Ivan Bodrožić, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, objavljen je u izdanju Glasa Koncila.

U ovoj se KORIZMI prisjećamo kao narod kako smo se od samog dolaska u 7. stoljeću u ovu lijepu zemlju penjali na Kalvariju svoje povijesti. Na tom smo putu posrtali i padali, bili raspeti, ali i ustajali za nova uskrсна jutra i jasnija obzorja budućnosti. A naš hod kroz povijest traje već 14 stoljeća, tako ćemo uz svaku postaju križnog puta baciti pogled unazad razmišljajući, stoljeće po stoljeće, o najvažnijim događajima naše slavne povijesti.

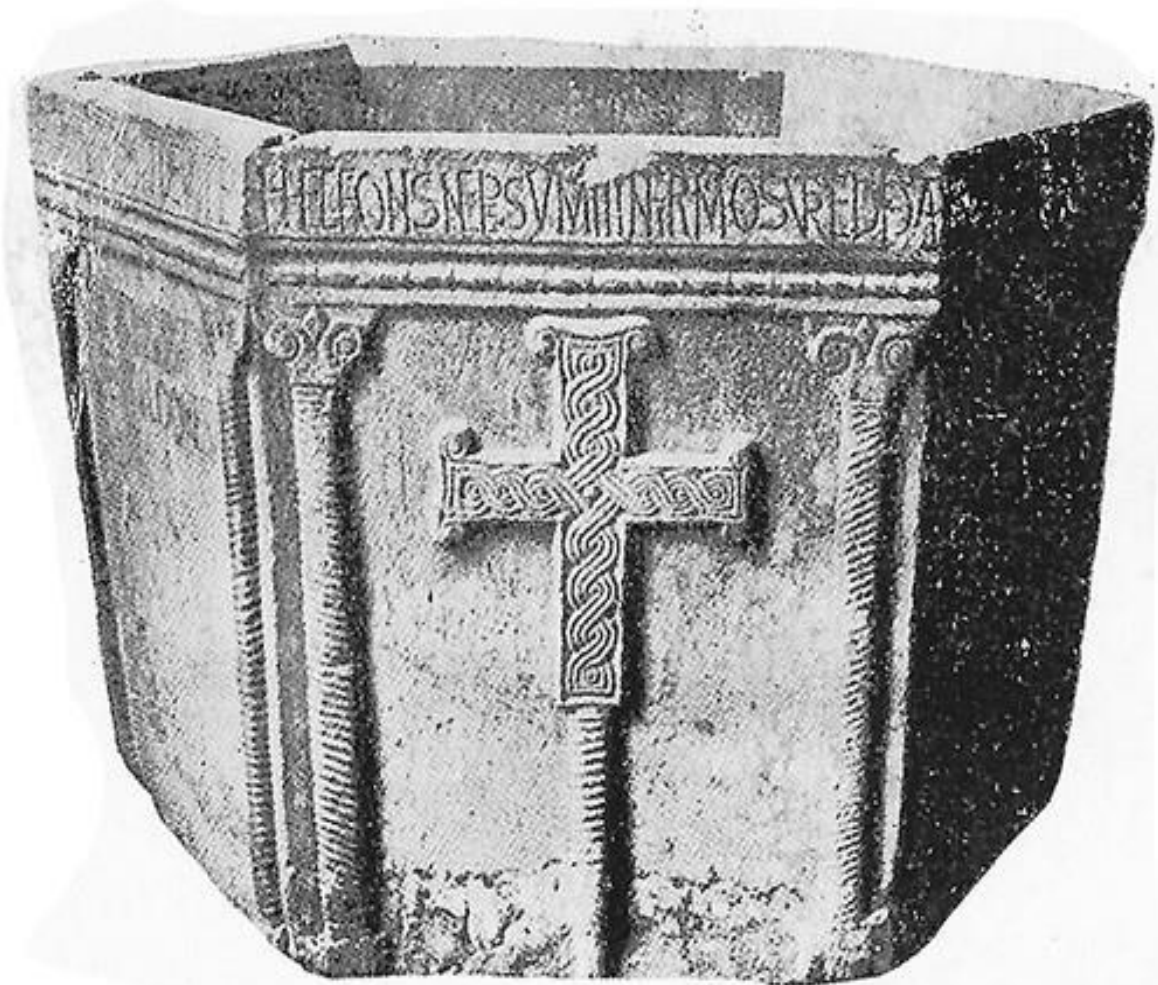
Prva postaja

Stoljeće sedmo. Dolazeći sve do Jadranskih obala Hrvati su došli u doticaj s civiliziranim rimskim društvom. No brzo su ustanovili da to nije bilo samo društvo blještavila i sjaja, nego je ta zemlja nosila tragove kršćanske vjere utkane u svaku njezinu poru. Došli su ne samo u lijepu zemlju koju danas zovemo Lijepom našom, nego i u zemlju solinskih, istarskih, srijemskih, sisačkih mučenika. Po njihovoj vjeri i krvi ta zemlja bijaše i Božja baština. I svidje se našim pradjedovima. I Bog im je dade. A oni, prihvatit će Boga za svoj usud, te tako padoše pod istu povijesnu osudu kojom je na zemlji bio osuđen sam Bog. S mučeničkom odvažnošću i postojanošću susretali smo se s osudama moćnika ovoga svijeta, ali išli smo dalje.

Druga postaja

Stoljeće osmo. Prihvativši svetu vjeru i krštenje, i naši pređi prihvaće osudu na križ. Primajući krštenje, primili su na se teški križ cijele jedne povijesti. Ali to bijaše i križ spasenja, o čemu svjedoči **krstionica kneza Višeslava** s konca stoljeća: „Ovaj izvor naime prima slabe da ih učini prosvijetljenima. Ovdje se peru od svojih zločina, što su ih primili od svog prvog roditelja, da postanu kršćani, spasonosno ispovijedajući vječno Trojstvo.“ Od tada je **pleter** postao i našim prepoznatljivim nacionalnim ukrasom. O razvoju hrvatskoga jezika možemo govoriti tek nakon pojave glagoljice i ćirilice, dvaju pisama prilagođenih slavenskom jeziku iz okolice Soluna, na kojem su braća Ćiril i Metod sa svojim učenicima širili kršćanstvo među Slavenima. To je jezik crkvenih knjiga – crkvenoslavenski ili staroslavenski. Postupno se u knjige pisane crkvenoslavenskim jezikom uvlače riječi i osobine hrvatskoga jezika pa su naši prvi spomenici mješoviti crkvenoslavensko-hrvatski.

Treća postaja

Stoljeće deveto: Hod za tobom Isuse na Kalvariju nije šetnja, jer križ povijesti je golem, težak, pretežak. Ali postali smo narod Božjih ideala. A stoljeće je ovo stoljeće slavnih knezova **Trpimira, Domagoja, Branimira** koji su sklapali saveze sa Svetom Stolicom, vjerni svetom Petru i njegovim nasljednicima, pa i onda kad to doista bijaše teret što pritišće krhka ramena u nepovoljnim povijesnim okolnostima između Istoka i Zapada. Bože, osnaži naša ramena da i danas odgovorno nosimo povijesni križ svoga naroda. U ovom stoljeću **Ćiril i Metod** šire kršćanstvo među Slavenima i dolazi do pokrštavanja i opismenjavanja Hrvata. Prvi jezik Hrvata nakon naseljavanja prostora tadašnje rimske pokrajine Ilirije bio je latinski, a pismo latinica. Iz tog su doba sačuvani Trpimirov natpis i Natpis sa sarkofaga kraljice Jelene.

Četvrta postaja

Stoljeće deseto. Stoljeće je ovo kada se naši pobožni pređi na svome kalvarijskom putu susretoše izbliza s Gospodinovom Majkom. Sagradiše joj tada u čast svetište na Gospinu Otoku u Solinu, a o njihovoj pobožnosti svjedoči i nešto kasniji Pralik Gospe Velikoga Zavjeta. Tako će u hrvatskom narodu biti podignute mnoge crkve i svetišta u čast najsvetije među ženama. Ona će pratiti Hrvate na njihovu hodočasničkom kalvarijskom putu, te će vjerničkom puku biti dovoljan i jedan pogled na majčinski lik da primi utjehu i dobije zaštitu. Zato molimo pomoć svete Majke, Duše duša hrvatskih i Kraljice Hrvata. Ovo je vrijeme vladanja velikoga **kralja Tomislava**, za čije su se vlasti sjedinili hrvatski krajevi od mora do Drave i od Raše do Kotora. To je značilo ne samo teritorijalno ujedinjenje, nego i zajednički duhovni napredak. **U ovo se doba širenja misije kršćanstva Ćiril i Metod služe staroslavenskim jezikom, a novo pismo koje su osmislili je glagoljica. Kultura starih Hrvata dokaz je njihove prilagodljivosti novoj civilizacijskoj i kulturnoj okolini, njihove sposobnosti da svoje znanje i umijeće usavršavaju i upotpunjuju ne gubeći svoj identitet, čime su položili trajne temelje svoje povijesti i kulture.**

Peta postaja

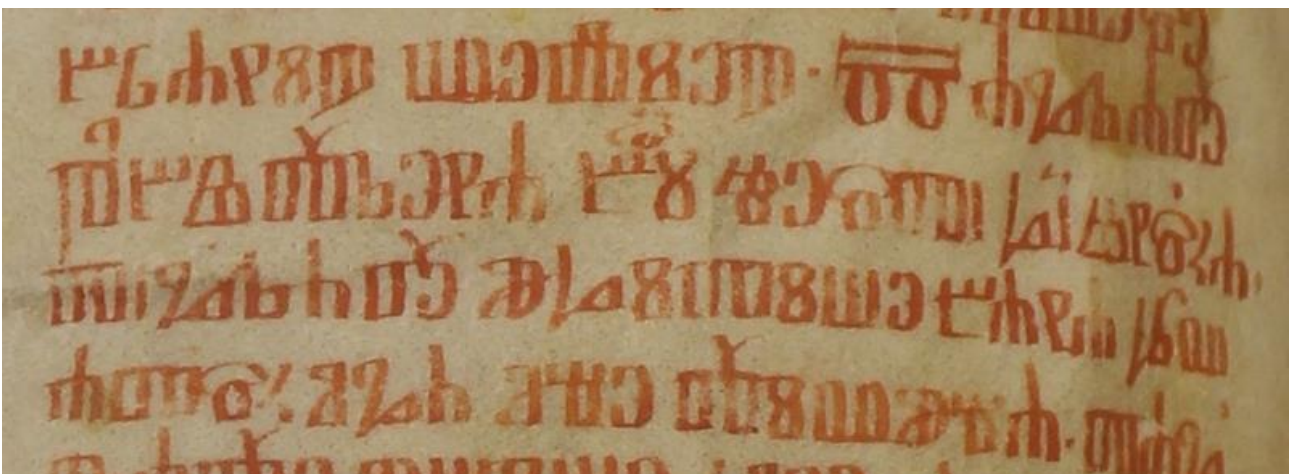
Stoljeće jedanaesto. Stoljeće je ovo slavni hrvatskih kraljeva poput **Petra Krešimira i kralja Zvonimira**. Ali i oni bijahu samo ljudi, svjesni da sami ne mogu nositi teški križ odgovornosti za cijeli narod. Kao što je dva stoljeća prije knez Trpimir sagradio prvi samostan benediktincima u Rižinicama pokraj Klisa, i oni potražiše Šimune Cirence svoga vremena – monahe i monahinje kojima izgradiše samostane i dodijeliše posjede kako bi skrbili oko obnove Crkve i izgradnje kršćanskog duha u narodu. O tome ostade trajni zapis na **Bašćanskoj ploči**, dragom kamenu hrvatskog jezika, kojim se danas ponosimo kao jezičnom baštinom hrvatskoga naroda. Glagoljica se u ovo doba nazivala i **Jeronimovim pismom** (jer se smatralo da je glagoljicu stvorio sv. Jeronim, veliki crkveni naučitelj, naših korijena), kako bi se glagoljica zaštitila od progona nekih crkvenih krugova.

Šesta postaja

Stoljeće dvanaesto. Nakon pogibije kralja Petra Svačića na Gvozdu hrvatsku će krunu preuzeti Koloman. Bit će to vrijeme napetosti i borbe za prevlast za naše krajeve i gradove između Ugarske i Venecije. Ali usprkos tomu hrvatski čovjek neće zaboraviti tražiti lice svoga Boga. Njegovo hodočasničko traženje ovjekovječit će kasnije **Dante u svojoj znamenitoj Božanskoj komediji**, u kojoj je uz ostalo zapisao:

„Tko je onaj što iz Hrvatske možda dođe posjetiti Veroniku našu, čija prastara slava ne gasne, te u mislima zbori gledajući: Moj, Gospode, Isuse Kriste, pravi Bože, je li tvoja slika bila tada kao što je vidim sada?“ U ovom se vremenu u hrvatskoj jezičnoj kulturi pojavljuje i treće pismo, uz latinicu i glagoljicu, ćirilica ili bosančica, prilagođena slavenskom jeziku. Iz ovog vremena sačuvan je *Ljetopis popa Dukljanina*, koji donosi i dijelove vezane uz povijest Hrvatske te *Ljetopis popa Martinca*.

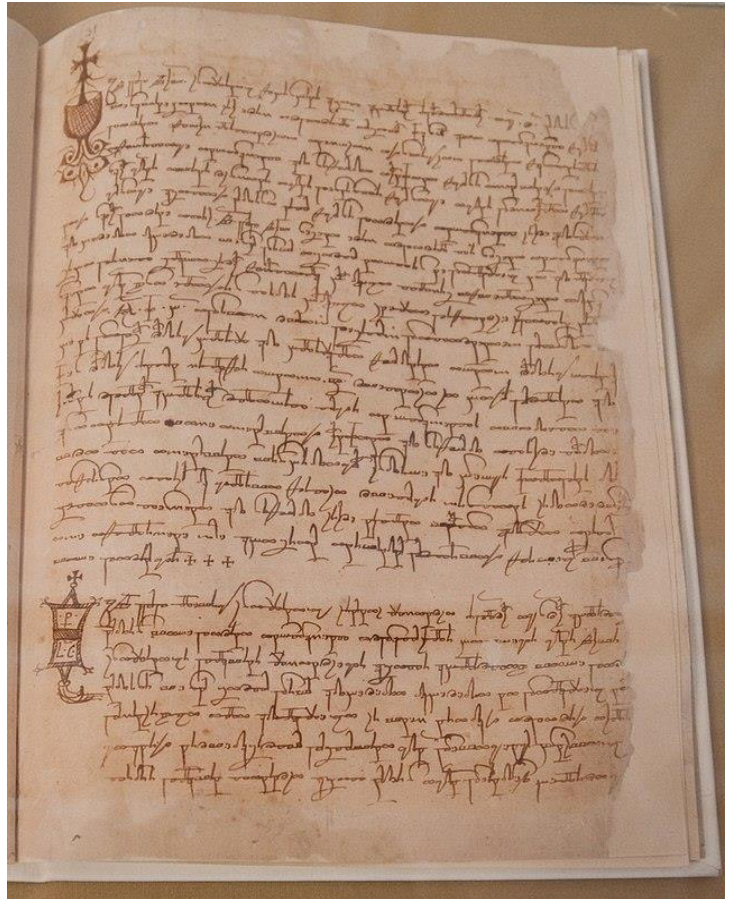
Sedma postaja

Stoljeće trinaesto. Stoljeće je ovo nevolja i muka, borbi i napetosti. Križari zlorabe sveti križ i ruše Zadar, a Dubrovnik zauzimaju Mlečani. Po zlu je zapamćen i prodor Tatara koji pustoše Hrvatsku i Bosnu. Ali uz padove bilo je i podizanja, zahvaljujući onim vjernim i jednostavnim slugama i službenicima Božjim, Božjim siromasima koji se čvrsto držaše križa Gospodinova pri svim padovima i podizanjima pojedinca i naroda. Tako uz templare i ivanovce, u Hrvatsku dođoše cisterciti i pavlini, a nadasve dominikanci i franjevci. Neumorno rade hrvatski glagoljaši na stvaranju pismenosti i kulture. Nastaju mnogi pisani dokumenti na glagoljici, od kojih je najvrjedniji *Vinodolski zakonik*, krčkih knezova Frankopana.

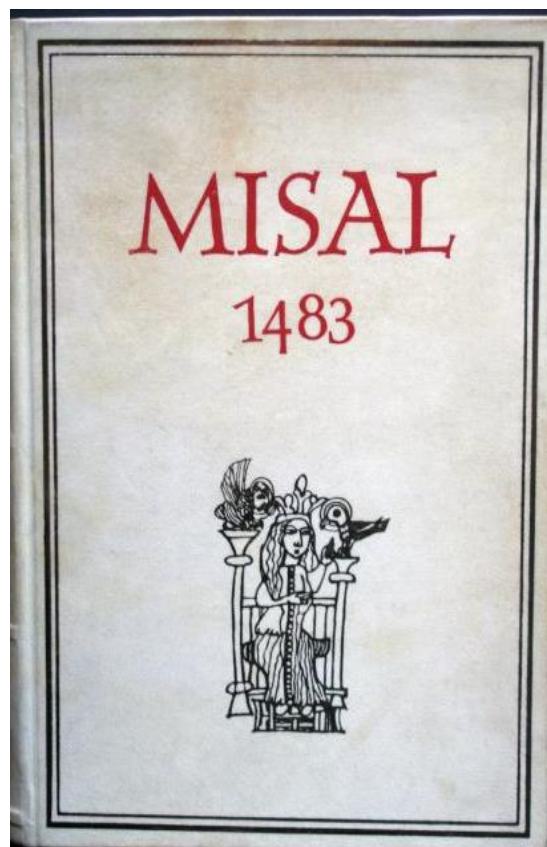
Osma postaja

Stoljeće četrnaesto. Uz burne političke događaje i tolika društvena previranja, ovo stoljeće obilježilo je dva dična muža. Augustin Kažotić, dominikanac i zagrebački nadbiskup: zauzimao se za hrvatske interese kod Pape Ivana XXII., te se nakon toga, jer ne bijaše po volji političkih elita, nije više uspio vratiti u svoje sjedište. A Nikola Tavelić, franjevac, u Jeruzalemu je mučeništvom posvjedočio svoju vjeru. Njima nije trebala utjeha ovoga svijeta, ni suze sažalnice. Nego oni htjedoše da sinovi hrvatskog naroda radije slijede njihove kreposti, nego zloće i zločine silnika, koji svojim nedjelima oskvrnuše zemlju Hrvata. Uz glagoljicu Hrvati razviše hrvatsku pismenost i na latinskom jeziku. Sačuvan nam je do danas hrvatski srednjovjekovni pravni spomenik, glagoljski prijepis *Istarskog razvoda*.

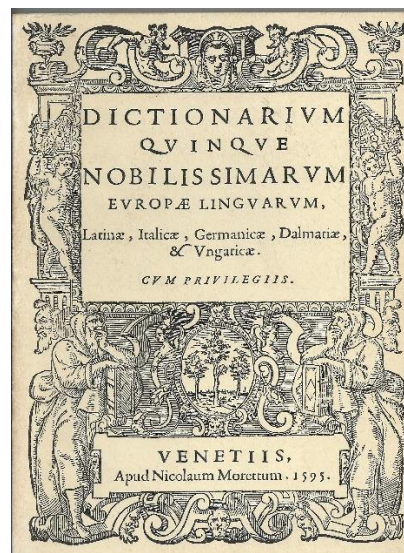
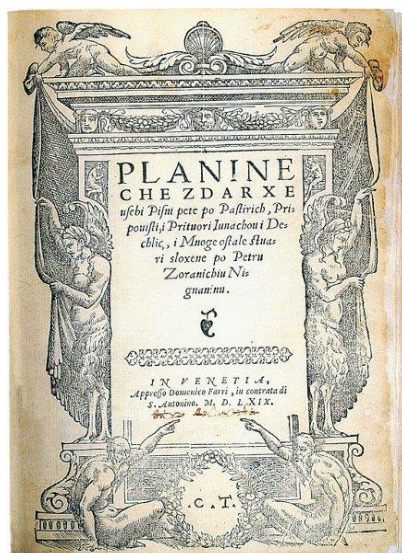
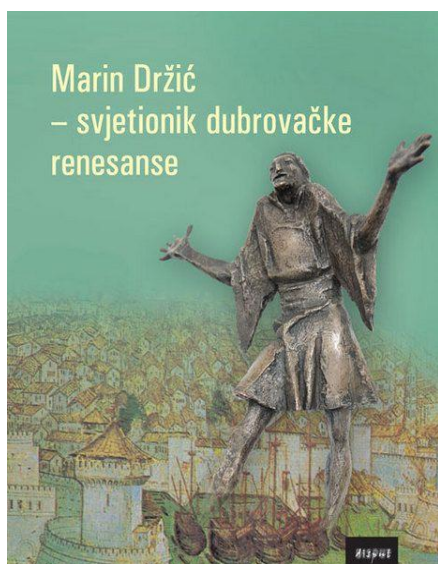
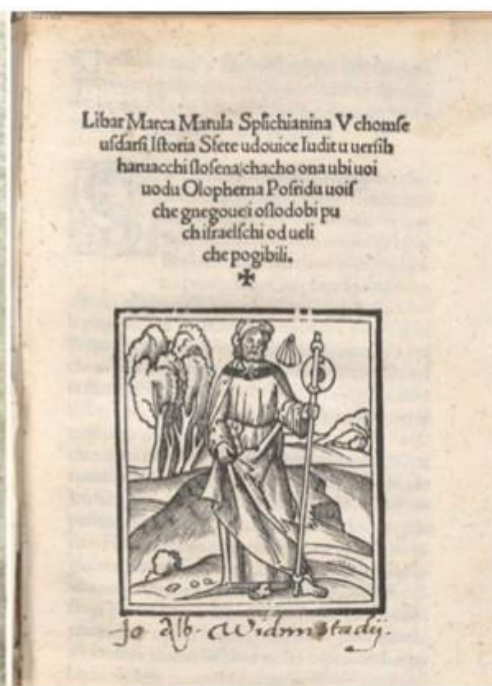
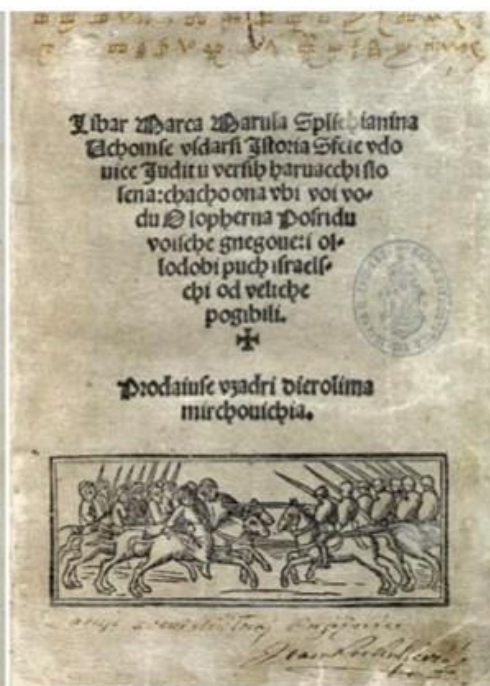
Deveta postaja

Stoljeće petnaesto. Stoljeće turskog prodora, osvajanja, pljački, ubijanja. Bilo je to stoljeće pada Bosne i mnogih banova i vitezova na krvavim našim Krbavama. I svemu tome naši pređi se ispriječiše svojim tijelima, noseći teret cijele kršćanske Europe. I nekim čudom se opet podigoše. I stadoše. I postadoše *antemurale christianitatis* – predziđe kršćanstva. Do 15. stoljeća Hrvati rabe tri pisma: glagoljicu, latinicu i ćirilicu i tri jezika: hrvatsku redakciju općeslavenskog jezika, latinski jezik, kao crkveni jezik i jezik učene Europe i hrvatski narodni jezik. U ovom stoljeću tiskane su i prve knjige – inkunabule. Uz bok *Gutenbergovoj Bibliji*, uskoro se pojavljuju i prve hrvatske tiskane knjige: *Misal po zakonu rimskoga dvora* i *Brevijar po zakonu rimskoga dvora*.

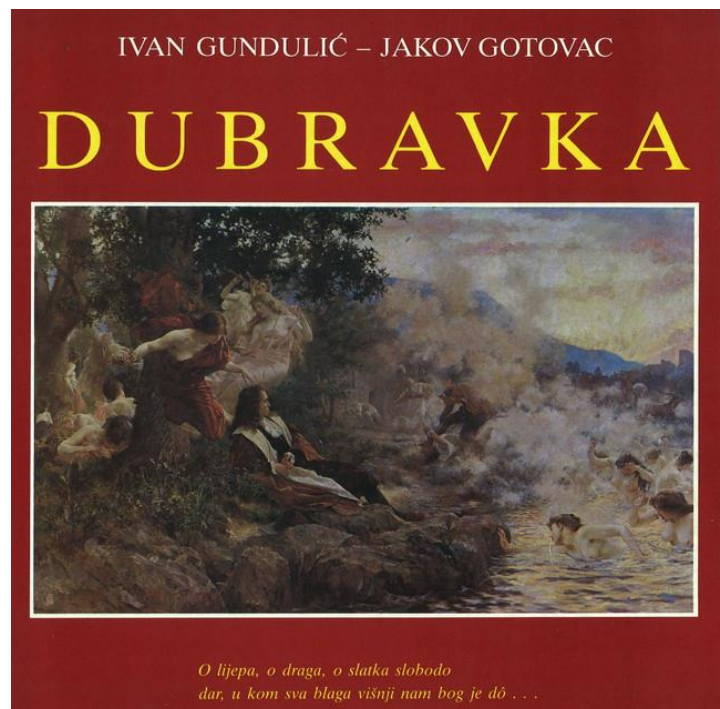
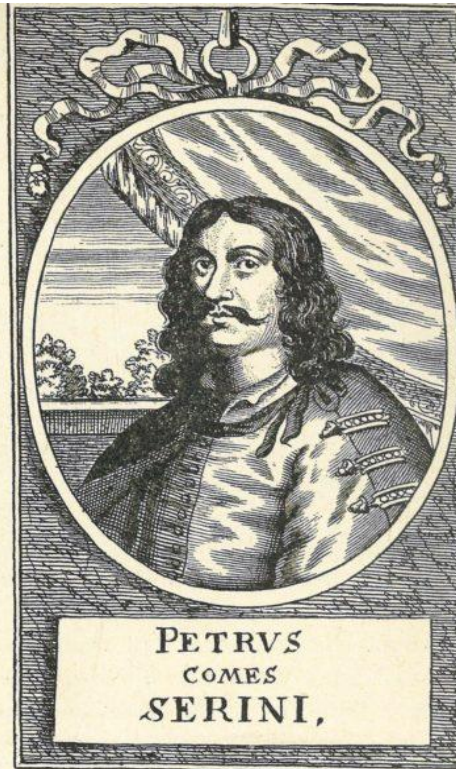
Deseta postaja

Stoljeće šesnaesto. Stoljeće daljnjeg poniženja i pustošenja hrvatskih krajeva i ljudi. Od nekad slavnog kraljevstva hrvatskog ostadoše samo *reliquiae reliquiarum* – ostaci ostataka. Poginuše hrabri vitezovi poput Nikole Jurišića i Zrinskog Šubića. No iza tih izmučenih ostataka što su bolno krvarili, ostala je neokrnjena svijest i neugasivi ponos jednog malog naroda što ostaje usprkos svemu na vjetrometini povijesti ponosno držeći stijeg Kristov, imao odvažnost da ponosno živi i umire za krst časni i slobodu zlatnu za buduće naraštaje. U 16. stoljeću slavu hrvatske kulture pronose književnici dalmatinskog i dubrovačkog književnog kruga. Ovo je stoljeće **OCA HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI**, velikoga Marka Marulića i njegovih suvremenika Hanibala Lucića, Petra Zoranića, Šiška Menčetića, Petra Hektorovića, Marina Držića i mnogih drugih pjesnika ovoga doba, koji u svojim djelima opjevaše svu bol, patnju i stradanja hrvatskih ljudi i krajeva. Nastade i prvi rječnik hrvatskoga jezika *Dikcionar* Fausta Vrančića.

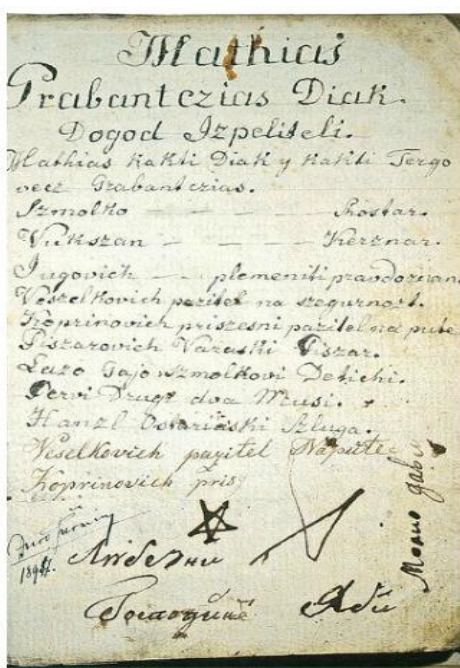
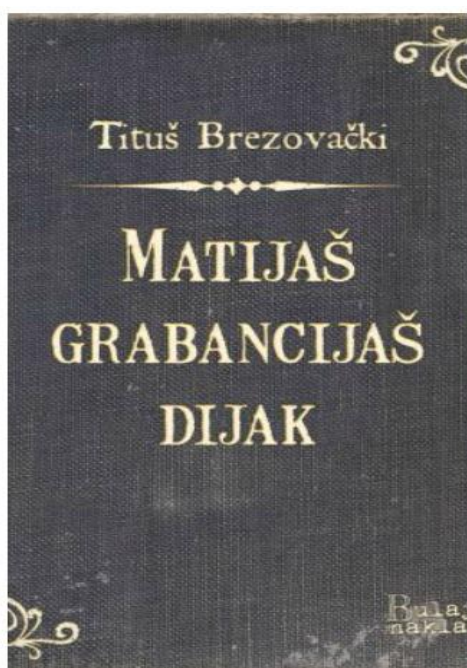
Jedanaesta postaja

Stoljeće sedamnaesto. To je vrijeme potresa i razaranja, od onih prirodnih do političkih, ali samoprijegor i žrtva mnogih počeli su donositi ploda. Tada svoja imena upisaše u neizbrisivo pamćenja svoga naroda **Zrinski i Frankopan**. Prije pogibije, dok im suci i tužitelji ispisivahu osudu, zapisa Fran Krsto Frankopan proročke riječi: *Navik on živi ki zgine pošteno*. Premda brojem mali, duhom i umom veliki, dadoše Hrvati mnoge i značajne velikane u 17. stoljeću poput **Bartola Kašića, Ivana Gundulića, Ivana Lučića, Ivana Bunića Vučića, Junija Palmotića, Jurja Križanića**: ljude kulture, hrvatskog duha i vjere, koji nam ostaviše svoja djela u trajno naslijeđe.

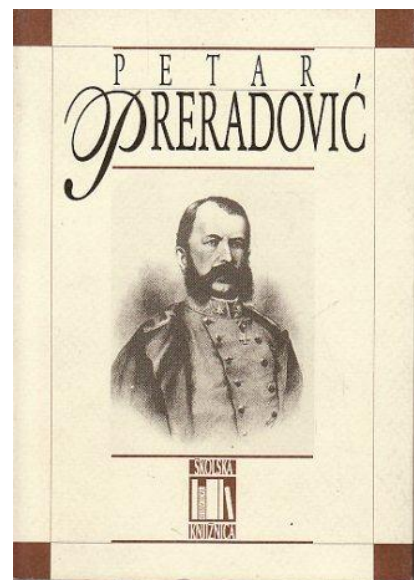
Dvanaesta postaja

Stoljeće osamnaesto. Hrvatska se počela oslobađati turskog smrtonosnog stiska i zagrljaja. Počela je sebi pripajati svoje stoljećima odsječene udove, oživljavati područja desetljećima mrtva i opustošena. Kad se činilo da će i Crkva odahnuti i svježiji zrak udahnuti, onda njezini katolički, to jest austrougarski apsolutistički vladari uvedoše 'reforme' koje je ne obnoviše, nego zadadoše bolne udarce. Ni njima nije trebala slobodna životvorna majka, nego beživotna ropkinja. Zato između ostaloga ukinuše više redova, i zatvoriše brojne redovničke samostane. Sve se ovo odrazilo i na hrvatsku kulturu i pisanu riječ. Ističe se književnost na štokavskom narječju, a veliki procvat doživljava kajkavsko narječje. Velikani ovoga stoljeća su **Antun Kanižlić, Matija Petar Katančić, Matija Antun Relković, Tituš Brezovački, Pavao Ritter Vitezović, Ivan Belostenec** i mnogi drugi.

Trinaesta postaja

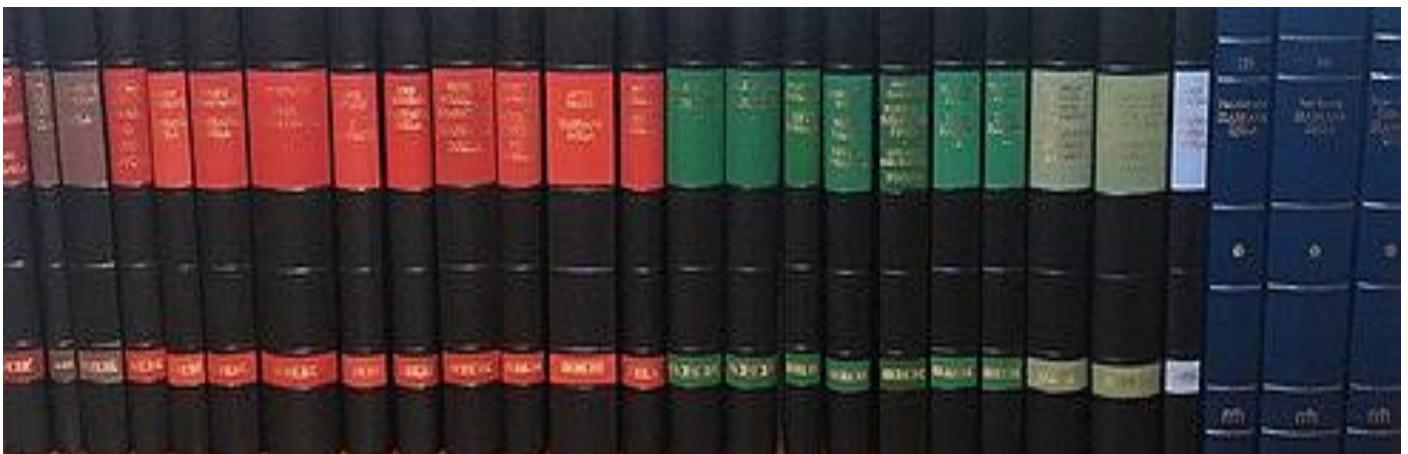
Stoljeće devetnaesto. Europom zapuhaše neki novi vjetrovi, vjetrovi slobode i svjetla, razuma i prava. Obećavali su svjetlo bez Božjeg sjaja, slobodu bez Božjeg oslobođenja, razum bez vjere u Krista, a pravo bez Božje pravde. No ta obećanja bjehu samo prividi. Iza njih su se skrivali pakleni planovi. I Francuzi i Mađari i Austrijanci najprije te ubiju, te se busaju u humanost kad te i skinu s križa. Srećom u ovom je stoljeću hrvatski narod imao svoje Arimatejce i Nikodeme. Bilo je to stoljeće **svjesnih Iliraca, Ljudevita Gaja, Petra Preradovića, Stanka Vraza, Ivana i Antuna Mažuranića, Vjekoslava Babukića, Jelačića i hrabrih vitezova, biskupa i preporoditelja, poput biskupa Jurja Dobrile i dičnoga J. J. Strossmayera.** Ovo je stoljeće obilježeno jačanjem nacionalne svijesti, pojačanom aktivnosti na stvaranju hrvatskoga standardnoga jezika, koji još nije bio priznat kao jezik javne uporabe. Stoljeće je **S. S. Kranjčevića, Augusta Šenoa, Bogoslava Šuleka, Tome Mretića, Ivana Broza, Frana Kurelca** i drugih.

Četrnaesta postaja

Stoljeće dvadeseto. Stoljeće napretka, ali i stoljeće velikih svjetskih ratova i okrutnih ideologija. Stoljeće nacizma, komunizma, čijim je ideologijama krvavi danak platio i hrvatski narod. Bilo je to stoljeće suza, krvi i progona. Stoljeće Bleiburga, Križnih putova, Jazovki i Hudih jama, Lepoglava i Golih Otoka, Škabrnja i Vukovara. A moćnici ovoga svijeta, čije ruke još nisu oprane od krvi nevine, htjedoše i narod hrvatski pokopati u grob. Ali bijaše to i stoljeće Božjih apostola, poput blaženoga Alojzija Stepinca, kao i stoljeće uspravnosti i opraštanja. U hrvatskoj kulturi, osobito književnosti, pojaviše se velikani pisane riječi: **Vladimir Vidrić, A. G. Matoš, Dragutin Domjanić, Fran Galović, Antun Branko Šimić, Tin Ujević, Josip Pupačić, Vladimir Nazor, Miroslav Krleža, Ranko Marinković, Antun Šoljan, Vesna Parun, Jure Kaštelan, Dragutin Tadijanović, Slavko Mihalić, Pavao Pavličić, Ivan Aralica i mnogi, mnogi drugi...**

Danas upiremo pogled prema budućnosti našega hrvatskog naroda u okružju europskih i svjetskih naroda. Bože, nakon što si nas osnažio iskustvom križa i vjere tijekom stoljeća naše krvave povijesti, prati naš daljnji povijesni hod, vodi nas napretku te nas božanskom snagom privedi k onom konačnom smislu i cilju povijesti – tvome vječnom Kraljevstvu. Svima želimo **SRETAN I BLAGOSLOVLJEN USKRS!**

Tekstove dr. Ivana Bodrožića slikom i riječju dopunila Ruža Jozić, knjižničarka Gimnazije Sesvete